

1 Päťsto

Kazaň

Štyritisíc vierst – presne túto vzdialenosť mal prejsť sanitný vlak Kazanských železníc do Turkménska. Vlak však ešte neboli, rozkaz na jeho zostavenie podpísali včera, deviateho októbra 1923. Neboli ani pasažieri, bolo ich treba pozbierať z detských domovov a stredísk – dievčatá a chlapcov od dvoch do dvanásťich rokov, tých najslabších a najvyčerpanejších. No náčelník transportu už bol. Dejov, jeden z mladších veteránov občianskej vojny. Práve ho vymenovali.

„Deti,“ povedal mu náčelník dopravného úseku Čajanov namiesto privítania. „Päťsto kusov. Dopravíš ich z Kazane do Samarkandu. Poverenie a pokyny dostaneš od tajomníka.“

Počas rokov služby v doprave Dejov sprevádzal všetko, čo sa mohlo presúvať po koľajniciach – od zrekvirovaného obilia a dobytku po veľrybí tuk v cisternách, ktorý spriateľené Nórsko poslalo hladujúcemu Povolžiu. No deti ešte nie.

„Kedy je odchod?“

„Hoci aj zajtra. Daj dokopy súpravu a leť, Dejov, leť ako vták! Deti dlhú cestu neznášajú, rýchlo aj sám na to prídeš.“

Celý rozhovor netrval viac ako pári minút. Dejeovi akurát nebolo jasné, čo znamenalo to čudné „sám na to prídeš“. No nemal kedy o tom uvažovať. Dlhé úvahy sú pre dedkov, tí majú času dost.

Najprv zašiel k náčelníkovi stanice. Ten mu sľúbil prekutrať všetky koľaje, no našiel sa len jeden vozeň, zato však nie-

krajnej prvej triedy, voľakedy ušľachtilo modrý, no teraz už vyblednutý, s gobelinovými, len kde-tu potrhanými tapetami v kupé, s takmer kompletnejšími zrkadlami a s priestranným salónom, kde sa dalo aj tancovať. Predtým v ňom bola pojazdná knižnica, dokonca klavír, no teraz tam trónila vyšetrbená liatinová vaňa, zrejme ju prenesli z vozňa, kde bol kúpeľ a práčovňa. Medzi prázdnymi knižnými poličkami a očernetými svietnikmi pôsobila hlúpo. Dejov sa zachmúril, no vozeň vzal. Gobelínové tapety prikázal postrihať, svietníky pozhadzovať, v kupé namiesto elegantných sieťok na batohinu nadstaviť druhé a tretie podlažie priční. No vaňu nechať tam, kde je. Skúsil požiadalať, nech k nej pristavia železnú piecku, aby sa deťom dalo zohriať vodu na umývanie, no povedali mu, že je buržuj, a tak myšlienku o teplej vode odložil na neskôr.

Na druhý vozeň musel čakať do druhého dňa – priviezli ho z Červeného vrška, kde štyri roky stál odstavený za rušňovým depom. Dejov sa pozrel na korist' a až ho striaslo – to nebol obyčajný vozeň, ale pojazdný chrám. Zrejme aj preto tak dlho trčal na slepej koľaji, lebo len veľmi ľahko by sa dal priprísobiť na akékoľvek sovietske potreby. Ozelenený bronz z kopuly by hádam šlo dať dole, oltár rozobrať. No čo s oblúkovými oknami pod červenou klenbou? A s oblúčikmi pod strechou? Dejov vzal aj tento vozeň. Potešilo ho aspoň to, že je priestranný. „Koľko podlaží priční dáme?“ spýtal sa šef partie stolárov a s úctou si obzeral vysokánsky strop. „Dajme tri,“ hodil rukou Dejov. Asi by sa vošli aj štyri, no deti by sa mohli báť liezť na samý vrch.

Kuchynský vozeň o päť dní poslali zo Simbirska. Bola to krátka škatuľa na kolesách narýchlo stlčená z ohobľovaných dosák a neskôr opravovaná neohobľovanými, zaplátanou preglejkou, zo strešného okna trčal ohnutý komín. Vraj veľa takých krámov stalo na simbirských slepých koľajach ešte od roku 1919 a niektoré by sa Dejevovi celkom hodili, no íst si ich tam obhliadnuť nebolo kedy.

No a napokon rozradili osobný vlak, čo prišiel z Moskvy, a päť vozňov pripojili k Dejevovmu transportu, ktorému vďaka vozňom rôznych typov a farieb železniční robotníci už stihli dať meno Kyticu. Prefajčené a neuveriteľne špinavé osobné vozne nepotrebovali stolárov, ale poriadne vyčistiť. No Dejev v tom čase už tak otrávil náčelníka stanice požiadavkami, ktoré chcel mať splnené hned, zaraz a okamžite, že upratovačov mu zamietli. Odpľul si, nabral pári vedier vody a sám sa pustil do umývania.

A vtedy sa zjavila ona. Dejev sa práve plazil po mokrej podlahe, handrou vyťahoval spod lavice kopu šupiek zo semiačok, keď sa mu tesne pri tvári vynorili dve hranaté vojen-ské topánky. Zdvihol zrak na tenké lýtka, nie vo vojenských onuciach, ale v jemných vlnených ponožkách.

„Vy vrah,“ ozvalo sa. „Čo sa tu flákate?“

Dejev stípol. Zdvihol zrak vyššie – úzka čierna sukňa a pod ňou ostré kolená.

„Kým sa tu plazíte pupkom po zemi, umierajú deti.“

Dejev sa zátylkom buchol o okraj lavice, vyliezol spod nej a sadol si.

„Kto si?“ Dejev sa pred ženami ostýchal, a preto každej tykal a správal sa vyzývavo.

„Detská komisárka. Pôjdem s vami do Samarkandu, ak láskavo vstanete z tej mláky a začnete plniť rozkaz.“

„Ako sa voláš, komisárka?“

„Bielá.“

Dejev neporozumel, či je to meno alebo priezvisko. Opýtať sa znova si neutrúfol.

Bola od neho staršia, no nie až tak, žeby mu mohla byť matkou. Skôr staršou sestrou. Tvár mala ako z plagátu, peknú a prísnu. Nakrátko ostrihané hrdzavé vlasy jej trčali na všetky strany. A hľadala panovačne, akoby bola veliteľkou armády. Pred takým pohľadom mal Dejev nutkanie vyskočiť a postaviť sa do pozoru, no opanoval sa, nenáhlivo si prihľadil šticu, zároveň si zotrel z čela zopár prilepených šupiek zo

slnečnicových semiačok, nedbanlivo hodil handru do vedra, až voda vyšplechla cez okraj a frkla komisárke na topánky, a opretý o lakte ostal sedieť na podlahe.

„A čo keby si mi pomohla s upratovaním, súdružka Biela? Alebo povezieme ľudí v chlieve?“

„Pomôžem,“ odvetila vážne. „Ale v noci, keď budú deti spať.“

„A my dvaja nebudeme?“ prehodil Dejev. Nechcel byť neslušný, akosi sa mu to šmyklo z jazyka. A hned sa aj zahanbil za tú hlúpost. Vstal, z vyhrnutých nohavíc a holých kolien si oprášil špinu. A keď sa vystrel, zistil, že hľadí na návštevníčku zdola nahor – komisárka Biela bola od neho vyššia o pol hlavy.

„Obávam sa, Dejev, že my dvaja spať nebudeme,“ uprela pohľad na Dejeva a on konečne uvidel jej oči, sivé a chladné, s rovnými mihalnicami. „Nebudeme až do Samarkandu.“

*

O chvíľu už kráčal popri Bielej. Nekráčal, ale náhlivo drobčil po dažďom zmáčaných koľajniciach a úporne sa snažil nepošmyknúť ani nezačať utekať.

Biela šla dlhým krokom po podvaloch, aj keď mala dievčensky štíle nohy a ľahkú postavu, sotva rozoznateľnú pod širokými záhybmi kabátca, v drieku stiahnutého opaskom. Dejev sledoval ráznu chôdzu jej hranatých topánok a premýšľal, že sa v nich určite skrývajú malé a úzke chodidlá. Potkol sa, zaklial a odohnal nevhodnú myšlienku.

„Budú skúšať navýsiť počet, no vy povedzte nie!“ Biela hovorila rýchlo, nenamáhala sa obrátiť hlavu k Dejevovi, vystreľovala vety pred seba a on musel pridať do kroku, aby počul pokyny. „Pokúsia sa pridať chorých, akože už vyzdraveli – vy povedzte nie!“

Dejevovi nijako nedochádzalo, komu má povedať nie. Do koho komisárka tak nelútostne páli slovami?

„Keď začnú apelovať na váš súcit, všetko zvaľte na mňa. Povedzte: Táto Biela je hrozne zásadová a neľútostná, nedá sa s ňou dohodnúť, ona nie je človek, ale kameň...“

„Ale náčelník transportu som ja,“ pre každý prípad pripomenal Dejev.

„Náčelník ste vy,“ súhlasila Biela. „Ale všetko zvaľte na mňa. A najlepšie bude, keď pomlčíte, všetko poviem sama.“

Prešli za stanicu, vošli do mesta a čoskoro sa ocitli v jeho srdci, kde na hlavnom námestí stál palác zo žuly a mramoru, s mohutnými stĺpmi a oknami oveľa vyššími ako človek. Bolo to bývalé Šlachtické zhromaždenie a teraz kazanské evakuáčné stredisko číslo jeden. Sem z blízkych i vzdialených kútotvov Červeného Tatárska zvážali deti, ktoré rodičia nechceli či nemohli užiť. Práve odtiaľto mal Dejev prevziať drvivú väčšinu pasažierov svojho transportu.

No zblízka stredisko nepripomínalo palác, ale obkľúčenú pevnosť. Pivničné okná boli pevne a kde-tu aj v dvoch vrtuľach zatlčené doskami a tie oblúkové na prízemí zatarasené plechom a preglejkou. Stĺpy z bieleho mramoru pokrývala hustá sieťka prasklín. Múry mali v sebe toľko vyhľbenín, až sa zdalo, že ich postavili z mimoriadne pôrovitého kameneňa. Dejev tie vyhľbeniny okamžite spoznal, menšie boli od guliek, väčšie od granátov. Budova bola nevľúdna a neprístupná, akoby pri nej ešte stále zúrila občianska vojna. Pred kým sa bránia tí vnútri? Žeby pred deťmi, čo tu obkľúčili stredisko?

Deti sa väľali na žulovom vstupnom schodišti, na novinách rozprestretých pozdĺž stien, jednoducho všade. Pätnásť či dvadsať malých špinavých tiel až po oboče zamotaných do handier a malátne nehybných v daždi. Dejev neraz videl podobný obraz, no nikdy nepremýšľal, prečo deti ležia pred strediskom a nie vnútri.

Biela vyšla po mierne šikmom vjazde pre konské záprahy k hlavnému vchodu a zaklopala. Nič. Zaklopala ešte raz, tentoraz silnejšie, pomykala pevne zavreté dvere. Opäť nič. Po-

stavila sa na špičky a pákrát tresla dlaňou do preglejky zakrývajúcej okno – takmer sa jej do ruky zabodol klinec.

Pevnosť mlčala. Deti, čo ležali na jej prahu, tiež.

Nikto sa ani nepohol. Niekoľko párov očí s malátnou zvedavosťou sledovalo ženino počinanie, len jeden drobný chalan s dohneda opálenou tvárou pripomínajúcou špinavý zemiak sa usadil pohodlnnejšie, aby neprišiel o divadlo. Biela ho oslovila.

„Prečo neotvárajú?“ spýtala sa prosto a priateľsky.

Ani panovačný tón, ani veliteľský pohľad, začudoval sa Dejev. Pozrime ju, komisárku, vie sa zhovárať ako človek!

Chalan chvíľu mlčal, hľadel nabok a dohora, odkiaľ sa sy-pali drobné dažďové kvapky.

„Prišli ste neskoro,“ utrúsil. „Príďte zajtra, ráno sú milší.“

„Nám treba teraz,“ vzdychla Biela. „Hádam by to dajako išlo... Pomôž nám.“

Chalan opäť neodvetil hneď, akoby slová k nemu dolietali zdaleka.

„A čo z toho budem mať?“

„Poviem ti, ako sa dostaneš do strediska. Aby si tu nežobral pred dverami, nedral nohavice na schodoch, ale aby si ťa sociálne sestry vzali pod pazuchu a zaviedli dnu, umyli ťa, nakŕmili a dali ti prídel.“

„Táraš,“ chalan vyceril čierne zuby.

„Dnes o polnoci bude pri rieke razia. Detská komisia a milícia budú prečesávať breh. Tých, čo pochytajú, rozvezú do stredísk. Takže všetci, čo chcú mať strechu nad hlavou a prídel stravy, by mali byť do západu slnka pri rieke. Ale kto nechce, nech šmyčka k čertovej materi a nepletie sa pod nohami. Docvaklo ti? Pošli to ďalej.“

Zemiaková tvár sa zmrštila, nedôverčivo nadvihla obochie a pohýbala nozdrami.

„Nech sa prepadnem pod čiernu zem!“ Biela sa buchla pás-tou do pŕs, akoby sa bodla dýkou medzi rebrá, a sprisahanec-ky sa usmiala. „A teraz nám pomôž,“ opäť poprosila chalana.

Chlapec vstal, a akoby nekráčal po zemi, ale po dne rieky, pomaly podišiel k vchodovým dverám. Vtom z neho opadla malátnosť, otočil sa k nim chrbtom a zúrivo začal do nich tľct pätami aj pästami. Trieskal tak nástojčivo, až sa ľažké lakované drevo roztriaslo a pánty zaškrípali.

„Tuhšie ste mali mlátiť,“ vysvetlil a trieskal ďalej, tá hlasná robota mu brala dych. „Na nich platí len vytrvalosť!“

„Povedala som, že nemáme miesto!“ ozvalo sa o chvíľu z ktoréhosi horného okna.

No chlapec stále mocne trieskal a o chvíľu v jedných dverách zaštrkotal kľúč. Chalan okamžite uskočil a zo škáry výbehla metla a švihla do vzduchu.

„Odpáľ, paskuda!“ V pootvorených dverách sa zjavila obrovitánska ženská postava, mávajúca metlou ako vražedným mečom: „Odpáľ do psej matere!“

„To čo za pevnosť ste si tu postavili?“ Biela hovorila veľmi ticho a tak výhražne, až Dejevovi zovrelo žalúdok. „Vojna sa dávno skončila.“

„Pre niekoho sa skončila, a pre niekoho stále zúri,“ neprišla do pomykova vrátnička. „Rozmlátia celé stredisko! Ja za to nemôžem, že ich je tu každý deň celá armáda! Kam ich všetkých máme dať?“

Biela viac nepovedala ani slovo, vykročila a obryňa spustila metlu, cívla. Dejev sa prešmykol za Bielou do tmy budovy s pevne zatlčenými oknami.

*

„Ku komu idete, súdruhovia?“ Vrátnička ešte stále trčala pri dverách, zamýkala poslednú z viacerých zámok, v tme nevedela trafiť do kľúčovej dierky. „Kamže, súdruhovia? Hej!“

Ale Biela už širokým hlavným schodišťom stúpala na poschodie, odkiaľ presvitalo slabé svetlo. Dejev vykročil za komisárkou, no potkol sa o niečo mäkké a takmer spadol.

A opäť sa potkol. A opäť takmer spadol. Tma zvýskla a potom posmešne zapišala:

„Súdruhovia!“

V šere nebolo nič vidieť. Dejev zastal, rukami zašmátral pred sebou. Nahmatal zopár oholených hláv.

„Súdruhovia,“ ozval sa chichot z druhej strany. „Kamže, súdruhovia?“

„Do riti a späť!“ ozvalo sa z tretej strany. „Budeme tam hned!“

„Budeme tam jest!“

„Placiek dvestošest!“

A to už sa šero naplnilo hlasmi, smieškmi, vzdychmi.

„Žeňte domov toho pána!“

„Kým je otvorená brána!“

„Čo tu robí hentá pani?“

„Tá nám kričať nezabráni!“

„Čušte!“ zvrieskla vrátnička kdesi pod schodištom.

Dejev nič nevidel, cez záľahu malých chlapcov usadených na schodoch sa po hmate pustil za Bielou. Dlaňami sa dotýkal ostrihaných hláv, členkami čichsi pliec a chrbtov. Najviac sa bál, že na niekoho šliapne, no detské telá boli rýchlejšie, samy uhýbali nabok a uvoľňovali cestu, ako keď sa húf malých rybičiek rozpŕchne pri pohľade na blížiacu sa veľkú rybu.

Čím stúpal vyššie, tým bolo okolo neho viac svetla a tým nepriestupnejšia bola záľaha detí. Po chvíli sa schodište rozvetvovalo a ľavé i pravé rameno prudko stúpal na poschodie. Tu sa už dali rozoznať oči – hnedé, žltkasté, čierne, modré, trávové, zvedavo sa vypliešťali zo všetkých strán. Chlapci boli drobní a všetci rovnako ostrihaní. Jeden tuším nemal jedno ucho, ale možno sa to Dejevovi iba zazdalo v tme.

Poschodie pretínala priestranná chodba. Široké dvere, kedy sú jasnobiele a so zlatými monogramami, no teraz ošúpané až na tmavé drevo, viedli do vnútorných priestorov. Z hĺbky

chodby sa už k návštevníkom náhlila drobná dáma v okuliaroch, navidomoči pracovníčka strediska. No Biela na ňu nepočkala, ba akoby napriek jej náhlivosti otvorila hlavné dvere a rázne vošla dnu. Dejevovi to bolo trápne, no vykročil za ňou. Prečo by práve on mal vysvetľovať ten bezochivý vpád?

Vstúpil a ostal v nemom úžase – boli v plesovej sále. Cez velikánske okná, ktoré takmer všetky mali celé sklá, len niektoré boli upchané handrami, silne prúdilo denné svetlo. Strop bol veľmi vysoký, človek musel zakloniť hlavu, aby si mohol obzrieť obrovský poschodový luster, kde lampičky v podobe sviečok boli všetky do jednej rozbité, no bronzové ramená boli celé. Od lustra sa po strope rozbiehali sadrové kvety a čierne praskliny. Vznášal sa tam aj bielym zábradlím obklopený balkón pre orchester, od neho sa do hĺbky ĭahali obtlčené, no ešte stále nádherné stĺpy.

Ten veľký priestor bol taký natrieskaný deťmi, že pripomínal staničnú čakáreň. Okenné parapety boli vystlané handrami a stali sa z nich miesta na spanie, na každom sa tiesnila traja či štyria chlapci, niekde aj jeden na druhom. Ležali aj na skrinkách, na kufroch, aj na čímsi napchaných vreciach, aj na senom zasypaných a pri sebe stojacich štósach kníh, čo sa v dlhokánskych radoch tiahli po parkete – drahé knihy, viazané v koži či v parádnom kartóne, navidomoči zoobrané spisy. Na koho nevyšlo miesto na spanie či na sedenie, ležal na holej dlážke. Bola to súvislá vrstva pohybujúcich sa špičavobledých údov a vycivených tvári.

Návštevníkov si nik nevšímal – obyvatelia strediska civelí von oknami, mastili karty, trkotali, drichmali, vyhryzáli si vši či len tak bezmyšlienkovito zízali do stropu. Dejev ešte nikdy nevidel toľko detí pokope. Od množstva holých piat a rovnačkých dohola ostrihaných zátylkov sa mu jarabelo v očiach. Šum hlasov zapĺňal uši:

„Hovorím ti, neraz sme žrali psie mäso! No a čo, nadžgali sme sa, nezomreli sme...“

„Moja mater bola vtedy na umretie, zem jej už ukazovala čierne pazúry...“

„Kamoš, ty ma nepoučuj! Čo budem chcieť, vezmem si aj bez teba! Poznám fízlov, zdrhnem ako nič...“

„Ó, najsvätejšia panna, matka Božia, kráľovná neba aj zeme! Vyslyš moje bolestné vzdychy...“

„Aj tu je hnusná strava. Naješ sa a ide voda, napiješ sa, ide voda, žiadne hovno, je to škoda...“

„Tvoj Mozžuchin je proti môjmu Douglasovi Fairbanksovi ako myš proti slonovi...“

„Ked' ma začnú mlátiť, pamäť sa mi vráti...“

„Vravím jej, ech, sestra, veľmi vážne sa napchávate, just ako Lenin...“

„Súdruhovia! Vy ste z Ľudového komisariátu osvety?“

Žena v okuliарoch dychčala po krátkom behu, Dejev zblízka uvidel, že jej riedke vlasy v drdole sú celkom sivé a jej štíhllosť už nie je mladistvá, ale starecká. No Bielej ani len na um neprišlo zastať, rázne kráčala medzi chlapčenskými telami rozhodenými na podlahe a dívala sa na všetky strany.

„Volám sa Šapirová.“ Žena predbehla Dejeva, drobčila pri rýchlo kráčajúcej Bielej a usilovala sa nazrieť čudnej návštěvníčke do tváre. „Šapirová, vedúca strediska.“

„Počet detí v stredisku?“ drsne sa spýtala Biela, akoby vo pred obviňovala vedúcu za akúkolvek odpoved.

„Štyristopäťdesiat.“ Vedúca si za chôdze zložila okuliare a utrela si ich do pletenej blúzky, zjavne dúfala, že lepšie uvidí návštěvníčku. „No popoludní ich pribudne, čakáme kolónu vozov z Jelabugy.“

„Koľko je zdravých?“

„Podľa toho, koho pokladať za zdravého. V lazarete a v karanténe je štyridsaťsedem detí...“ V tvári vedúcej sa zračilo čoraz väčšie nepochopenie a pri rezkej chôdzi dýchala čoraz prudšie. „Alebo ste z Ľudového komisariátu zdravotníctva?“

Nebolo správne nútiť staršiu ženu tak sa náhliť. Chápala to Biela? Asi nie. Či naopak - chápala to veľmi dobre?

„Koľko detí z celkového počtu zdravých má viac ako päť rokov?“

„Asi dve tretiny... No dovoľte... rada by som vedela...“ Šapirová už lapala po dychu. „Súdružka...“

Dejov sa zahanbil.

„Biela,“ predstavil spoločníčku. „Komisárka Biela z Detnej komisie.“

„Detská komisia!“ Šapirová sa rozžiarila, zabudla, že sotva lapá dych. „Konečne ste si na nás spomenuli! My tu bez vás načisto hynieme... Prečo ste nám nedali vedieť? Pripravila by som všetky čísla, aj zoznam problémov by som vypracovala, aby sme sa nemuseli náhliť...“

„Len pokoj.“ Biela si obzerala okná a steny medzi nimi. Dážď vonku zosilnel a po poodlupovanej štukatúre už na parkety stekali veľké kvapky.

Neobzerala si to len tak, ale dávala najavo, že vidí a výčita. Bol to naozaj čudesný spôsob meniť na výčitky nielen slová, ale aj gestá, dokonca nemé pohľady! Zlomyseľná žena!

„Tak po prvé budova,“ spustila Šapirová. „Sami vidíte, aké tu máme podmienky! V Ľudovom komisariáte osvety si myslia, že nám dali palác a hotovo, vybavená vec! Ale ako možno v tom paláci bývať? O tom neuvažovali? Ako sa v ňom dá učiť? A spať? A liečiť sa? Toto nie sú podmienky pre deti.“

„To je pravda,“ pritakal Dejov, veľmi chcel pomôcť úbohej vedúcej. „Kde máte posteľ?“

„V Šlachtickom zhromaždení sa nespávalo, súdruh.“ Šapirová poučne pokrútila hlavou. „Tu sa konali plesy a hostiny. Toto je naša najpohodlnnejšia posteľ.“

Tlapla dlaňou po lavičke, navidomoči prinesenej z akéhoosi parku. Hemžila sa na nej hľba chlapcov, zakrytá hodvábnym obrusom so strapcami, ktorý dávno stratil farbu a bol strašne premastený.

„Každý deň mi príde nová kolóna! Kam mám dať všetkých evakuovaných?“ Šapirová dramaticky rozhodila starecké ruky, v tej chvíli sa ponášala na vyľakaného pavúka. „A na-

vyše každý deň nachádzame odložené deti. Už sme aj na dvere vyvesili oznam: Prosíme vás, aby ste všetky dojčatá zaraz odniesli do detského domova! Aj adresu sme tam napísali. No matere sú buď negramotné, alebo tvrdohlavé, každé ráno sú na schodoch jedno či dve kukučie mláďatá, niekedy aj tri..“

Dejev pocítil na sebe čísi pohľad. Obrátil sa – cez sklá dvojitých balkónových dverí hľadalo naňho niekoľko sadrových búst. Keďže ich nik nepotreboval, dali ich na balkón. Niektoré mali odbité nosy. Po ich nehybných tvárah stekala dažďová voda.

„... A navyše každý deň prichádzajú sami, aj desiatu až pätnásť. Idú a idú, idú a idú. A nielen Tatári, idú sem aj Čuvaši, aj Mordvinci, aj Nemci od Saratova idú, pred párom dňami prišli aj Kalmyci. Dobre, výrastka odmietnem. Ale trojročného chlapčeka? Srdce mi nedá nevpustiť ho.“

„To z prílišnej dobroty ste zabili okná plechom?“ Biela obišla sálu, obrátila sa a rázne vykročila k východu, akoby tu ona bola doma a sprevádzala hostí po budove.

Pri ostrom tóne a drsnom správaní svojej spoločníčky Dejev až zaškrípal zubami. To nie je detská komisárka, ale rotmajster!

„Ale prečo vy takto?“ Šapirová Bielej sotva stačila. „Na prízemí a v pivničiach sa nedá bývať vôbec, v zime je na stenách na prst hrubá inovať a na jar a na jeseň voda po kolená. Okná nemajú sklá ešte od vojny. Ani kozuby nefungujú, aj kanalizácia je upchaná. Keby nám pomohla Detská komisia...“

Rozhovor prerušil zvláštny ľahavý zvuk, doliehal odkiaľsi zhora, spod stropu, Dejev si v prvej chvíli pomysiel, že je to siréna. Nie, bolo to dieťa – neplakalo, ale doslova vylo, zúfalo a dlho, len kedy-tedy prestalo, aby sa nadýchlo a vzlyklo. Ešte aj Biela na ten zvuk zastala a obrátila sa. No vedúca len rezignovaně hodila rukou:

„Nevšímajte si to, to je Čuvaš Seňa. O chvíľu prestane.“

*